

ΕΛΕΝΑ ΠΟΝΙΑΤΟΦΣΚΑ

ΤΟ ΤΡΕΝΟ
ΘΑ ΠΕΡΑΣΕΙ ΠΡΩΤΟ

Μυθιστόρημα

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΙΣΠΑΝΙΚΑ
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΜΠΟΝΑΤΣΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η παρούσα έκδοση πραγματοποιήθηκε με τη συμβολή του Προγράμματος
Επιδότησης Μετάφρασης (PROTRAD), το οποίο χρηματοδοτείται από μεξ-
ικανικούς πολιτιστικούς θεσμούς. ■

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: Elena Poniatowska, *El tren pasa primero*

- © Copyright Elena Poniatowska
c/o Schavelzongraham Agencia Literaria, www.schavelzongraham.com
- © Copyright για την ελληνική γλώσσα Εκδόσεις Καστανιώτη Α.Ε.,
Αθήνα 2016

Έτος 1ης έκδοσης: 2017

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με
οποιοδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο α-
ναπαραγωγής έργου λόγου ή τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης
Βένης-Παρισιού, που κυρώθηκε με το ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας,
σελιδοποίησης, εξωφύλλου και γενικότερα της όλης αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές, ηλε-
κτρονικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ Α.Ε.

ΓΡΑΦΕΙΑ: Θεμιστοκλέους 104, 106 81 Αθήνα

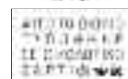
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: Ζαλόγγου 11, 106 78 Αθήνα

☎ 210-330.12.08 – 210-330.13.27 FAX: 210-384.24.31

e-mail: info@kastaniotis.com

www.kastaniotis.com

ISBN 978-960-03-6186-5

Στον μεγάλο μου γιο,
τον Εμανουέλ Άρο Πονιατόφσκι,
που πήρε το διδακτορικό του
από το Πανεπιστήμιο Πιερ και Μαρί Κιουρί
την ημέρα των πεντηκοστών γενεθλίων του.

7 Ιουλίου 1955-7 Ιουλίου 2005

Θέλω τα ονόματα των Ρόμπερτ Αλέγρε, Ροντρίγο Άβιλα, Αντόνιο Ελγέρα, Μπεγόνια Ερνάντες, Ραμίρο Γκονσάλες Αγιόν, Τζοβάνι Προϊέτις, Σαλβαδόρ Σάγκο και Μάρτιν Σουρέκ, στους οποίους οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ, να μείνουν για πάντα συνδεδεμένα με αυτό το βιβλίο.

Ο τίτλος αυτού του μυθιστορήματος, *El tren pasa primero* [*Το τρένο θα περάσει πρώτο*], οφείλεται στην αγαπημένη μου φίλη Σάρα Ποτ Ερέρα, που τον είδε σε μια διασταύρωση στη Μέριδα, όπου και γεννήθηκε.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΤΑ καταβεβλημένα πρόσωπα όσων δεν είχαν κλείσει μάτι όλη νύχτα συγκεντρώθηκαν σε έναν κύκλο που άρχισε να περιστρέφεται γύρω από τον εαυτό του, σαν να υπάκουε στη δύναμη αναρρόφησης μιας δίνης. Η σιωπή έγινε βαριά σαν πέτρα. Κανείς δεν κουνιόταν, ούτε καν ο μικρός Ροδρίγο, ο γιος του Σατουρνίνο Μάγια, εννιά χρονών. Η αόρατη χοάνη τούς τραβούσε μέσα της. Κανένας δεν τολμούσε να κοιτάξει το ρολόι του, εκτός από τον Τρινιδάδ, που μουρμούρισε:

«Πάει δέκα η ώρα».

«Ίσως φεύγει ο κόσμος», είπε ο Σατουρνίνο Μάγια του τμήματος 14.

Αν οι υπόλοιποι σιδηροδρομικοί δεν συμμορφώνονταν με την εντολή για απεργία, όλοι όσοι ήταν σ' εκείνο το δωμάτιο θα απολύονταν. Το προηγούμενο βράδυ, ο Σατουρνίνο Μάγια είχε εκφράσει τον ίδιο φόβο: «Τι θα γίνει αν οι εργαζόμενοι δεν ανταποκριθούν;» «Πώς θα αντιδράσουν;» – σηκώθηκε ο γέρος Βεντούρα Μουρίγιο: «Η ενότητα είναι εξασφαλισμένη, το έχουν πάρει ζεστά, δεν θα δειλιάσουν μετά απ' όσα τους είπε ο Τρινιδάδ».

«Αλλά ποια θα είναι η αντίδρασή τους;»

«Ίδου ένα ανησυχητικό ερώτημα», ειρωνεύτηκε ο Μουρίγιο.

«Ποια νομίζεις ότι θα είναι η αντίδραση της κυβέρνησης, σύτρωφε Τρινιδάδ;» επέμεινε ο Σατουρνίνο, κρατώντας πάντα τον γιο του από το χέρι.

Οι εκπρόσωποι των επτά τμημάτων περίμεναν ανήσυχoi:
«Το πολύ πολύ να μας απολύσουν».

«Κι αν μας βάλουν φυλακή;» – τα μάτια του Σατουρνίνο Μάγια τον κοίταξαν φοβισμένα. Ήταν τόσο λεπτός και αγαπητός, που ο Τρινιτάδ συγκρατήθηκε για να μην τον αγκαλιάσει. «Η άσκηση του δικαιώματος της απεργίας δεν είναι έγκλημα και γι' αυτό δεν μπορούν να μας κατηγορήσουν. Να χάσουμε τη δουλειά μας, ναι, αλλά πρέπει να το ρισκάρουμε, γιατί αξίζει τον κόπο!»

Πήγε κιόλας δέκα. Αγωνία! Άκουγαν τις ανάσες τους. Εκεί που πριν ηχούσε το ξεφύσημα των ατμομηχανών που έμπαιναν στον σταθμό, τώρα απλωνόταν η σιωπή. Όλη η πορεία γινόταν με τον σιδηρόδρομο, τα τρένα αναχωρούσαν και οι σιδηροτροχιές έλαμπαν στον ήλιο, οι ίδιοι οι δρόμοι αναλάμβαναν το ταξίδι. Αντίο! Αντίο! Η προοπτική της αναχώρησης παλλόταν στο βλέμμα του φοιτητή, στην ανησυχία της μικρούλας, στη νοσταλγία του γέρου. Υπήρχε περισσότερη κίνηση στον σταθμό του Περαλβίγιο απ' ό,τι στην υπόλοιπη πόλη. Τα τζουκ μποξ επαναλάμβαναν τα μπολέρο της μόδας, που ανέβαιναν από το πεζοδρόμιο ως το ψηλότερο παράθυρο:

*Ξέρω ότι ποτέ δεν θα φιλήσω τα χείλη σου
χείλη από φλεγόμενη πορφύρα
Ξέρω πως ποτέ δεν θα φτάσω στην τρελή
την παθιασμένη πηγή της ζωής σου.*

Δίπλα στον Ροδρίγο, τον γιο του, ο Σατουρνίνο σήκωσε τα μάτια: «Τ' ακούσατε, αδέρφια; Δεν τα καταφέραμε. Αυτό το τραγούδι είναι κακό σημάδι». «Σκάσε, μαλάκα!» – λίγο ακόμα και θα τον χτυπούσε ο Σιλβέστρε Ρολνάν.

Για όλους η κατάσταση ήταν πρωτόγνωρη, μέχρι σήμερα αποδέχονταν τις αυξήσεις που πετύχαινε η ηγεσία, κάθε δύο, κάθε τέσσερα χρόνια, αλλά ποτέ δεν θα ξεκίναγαν κάτι τόσο επι-

κίνδυνο αν δεν ήταν ο Τρινιδάδ. Τον κοίταζαν καχύποπτα. Μήπως ήταν αυτοκτονία; Στην απεργία των τραμ της Πόλης του Μεξικού ο πρόεδρος Καράνσα τούς τουφέκισε. Στη Νουέβα Ροσίτα, στην Κοαουίλα, ή στο Ρίο Μπλάνκο της Βερακρούς, είχαν σκοτώσει εργάτες – άντρες και γυναίκες – για πολύ λιγότερα. Στα αυτιά του Χααίντο Ντσουλ Ποτ αντηχούσαν τα λόγια του πατέρα του, επίσης σιδηροδρομικού: «Είναι τρέλα, μια ιστορία χωρίς προοπτική που θα καταλήξει σε αιματοχυσία».

«Ωραία μπλέξαμε», μουρμούρισε ο Ρολδάν, εκφράζοντας τον φόβο και όλων των άλλων.

«Έχω περάσει νύχτες στο ύπαιθρο», απάντησε ο Τρινιδάδ Πινέδα Τσίνας, «έχω ξημερωθεί τόσο βρεγμένος απ' την πρωινή δροσιά που δεν μπορούσα να σηκωθώ, έχω αντέξει μέρες χωρίς φαγητό· όταν τα πράγματα πήγαιναν καλά, κοιμόμουν σε υπόγεια ή φορητά βαγόνια, έχω πεινάσει και κρυσώσει, έχω νιώσει ότι καμιά φωτιά, καμιά αγκαλιά δεν μπορούσε να με ξεστάνει, αλλά μέσα στη φτώχεια μου ήξερα ότι, αν έστω κι ένας άνθρωπος παλεύει και δεν παραδίδεται στον θάνατο, η ζωή αξίζει τον κόπο».

«Άσε τις φιλοσοφίες, ό,τι κι αν λες εσύ έχουμε μπλέξει άσχημα», επέμεινε ο Σιλβέστρε σκύβοντας πάνω του, τόσο ψηλός ήταν.

«Δεν είναι μπλέξιμο, είναι μια δίκαιη διεκδίκηση, ένα δικαίωμα που έχουμε υποχρέωση να ασκήσουμε».

«Θα μας γαμήσουν», συνέχισε την επίθεση ο Σιλβέστρε.

«Προτιμάς να μείνουν όλα όπως ήταν;»

«Δεν ήμασταν και τόσο χάλια».

«Όλα τα τμήματα των σιδηροδρόμων θα ανταποκριθούν», σιγοντάρισε τον Τρινιδάδ ο Σατουρνίνο Μάγια.

«Μακάρι να 'χεις δίκιο, παλιομαλάκα».

Στα χλομά πρόσωπα ήταν εμφανή τα σημάδια της αιπνίας.

«Εγώ δεν μπόρεσα να κλείσω μάτι όλη νύχτα. Σκεφτόμουνά ότι, αν οι εργάτες δεν σταματήσουν τη δουλειά την κατάλ-

ληλη στιγμή, η αποτυχία θα σημάνει την απόλυσή μας από την υπηρεσία», επέμεινε πάλι ο Σιλβέστρε.

Άλλοι εκπρόσωποι περιμέναν στον δρόμο. Έξω, οι μηχανικοί του τρίτου και του δεύτερου τμήματος έκαναν τον σταυρό τους, οι συνάδελφοι που ήρθαν από το Απισάκο, από την Ορισάβα, το Αγουασκαλιέντες, οι μηχανικοί του μηχανοστασίου, της Κάσα Ρεδόντα, άλλοι από τις ειδικές υπηρεσίες, τα εργαστήρια επισκευών, τους αεροσυμπιεστές, την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, τα σιδηρουργεία, την ηλεκτροσυγκόλληση και την αυτογενή συγκόλληση, την επισκευή των βαγονιών και τα βαφεία: «Εδώ είμαστε, περιμένουμε». «Δεν χωράμε, συνάδελφοι, λυπάμαι». Το σπίτι του Βεντούρα Μουρίγιο στην οδό Μιστέριος μετά βίας το έλεγε σπίτι. Στις φτωχογειτονίες παρατάσσονταν στις εσωτερικές αυλές το διαμέρισμα 5, το 8, το 16, το 34. Μέσα σε δύο δωμάτια, οικογένειες των οκτώ, ακόμα και των δώδεκα, τέσσερις σε ένα κρεβάτι, ξεκινούσαν το μακρύ ταξίδι από τη μέρα στη νύχτα. Τα πεζοδρόμια κοντά στον σταθμό ήταν γεμάτα καντίνες, εκεί πίνουν οι σιδηροδρομικοί σε πήλινες κούπες τον καφέ τους την αυγή, τρώνε τάκος, σάντουιτς με ζαμπόν. Μυρίζει τηγάνι και ανθρώπινες οσμές, που έκαναν τη γυναίκα πίσω από τον πάγκο με τις κεσαδίγια να αναφωνήσει, με τη μύτη χωμένη στο σάλι της: «Αμάν, αυτές οι πορδές». Στον τοίχο του σπιτιού του Βεντούρα, πολλοί άφηναν δεμένα με αλυσίδες τα ποδήλατά τους.

Μέσα, ο κύκλος στριμώνεται γύρω από το τηλέφωνο. Στην αρχή τα κύματά του απλώνονταν και επέστρεφαν απαλά, αλλά τώρα τροφοδοτούσαν την αγωνία τους. «Τι θα γίνει;» Το άγνωστο τους κρατούσε σε αγωνία. Καθώς πλησίαζε δέκα το πρωί, ο φόβος τους μεγάλωνε.

«Ο αγώνας μας είναι δίκαιος», διακήρυξε ο Τρινιτάδ, «και πρέπει να έχουμε πίστη».

Υπήρχε μόνο ένας κόσμος, και βρισκόταν σε αυτό το δωμάτιο, μόνο ένας χρόνος, και ήταν η αναμονή τους. Πόσο αρ-

γά κυλάει! Ζούσαν μια σημαδιακή στιγμή, δεν το έλεγαν, αλλά το λεπτό που θα καθόριζε τη ζωή τους πλησίαζε αδυσώπητο· κανείς δεν μπορούσε να το εκφράσει με λόγια, αλλά η ψυχή τους κρεμόταν από τον λεπτοδείκτη.

Ήταν η πρώτη φορά που ολόκληρο το σιδηροδρομικό σύστημα προχωρούσε σε στάση εργασίας σε όλη τη χώρα, χωρίς να δοθεί χρονικό περιθώριο στην εταιρεία να απαντήσει. 10:00, 10:05, 10:10, 10:15· ο Τρινιδάδ, μαγνητισμένος, δεν παίρνει τα μάτια του από το τηλέφωνο, σαν να μπορούσε με το βλέμμα του να κάνει τα 40 τμήματα της Δημοκρατίας να τηλεφωνήσουν: «Μην κουνηθεί κανείς, απεργούμε» – ο Βεντούρα Μουρίγιο, ο Σατουρνίνο Μάγια και ο εννιάχρονος γιος του ο Ροδρίγο, ο Σιλβέστρε Ρολδάν, ο Χασίντο Ντσουλ Ποτ από το Γιουκατάν έκλειναν τον κύκλο, δίπλα δίπλα. Ο Ντσουλ Ποτ συνήθιζε να ρωτάει «Όλα καλά;» κι εκείνοι συνήθιζαν να του απαντούν «Ναι», αλλά τώρα επαναλάμβανε σαν ρομπότ: «Όλα καλά, όλα καλά, όλα καλά, όλα καλά», σαν να προσευχόταν.

Έξω, οι σιδηροδρομικοί, με τα χέρια στις τσέπες, περίμεναν σιωπηλοί. Κάποιοι, με το κεφάλι σκυφτό, καθισμένοι στο πεζοδρόμιο στριφογύριζαν στα χέρια τους το κόκκινο μαντίλι της στολής τους. Φαίνονταν πιο μεγάλοι από την ηλικία τους. Ή μήπως ήταν η αναμονή που χάραζε τα πρόσωπά τους; Μόλις δινόταν η διαταγή της απεργίας, ο ρόλος των τηλεγραφητών σε κάθε σταθμό θα ήταν ζωτικής σημασίας, γιατί εκείνοι θα τη διαβίβαζαν στους εξωτερικούς εργάτες, στα συνεργεία, στα γραφεία, στα τρένα, στα σύρματα, ο καθένας στον τομέα του έπρεπε να σταματήσει τη δουλειά τη συμφωνημένη ώρα.

Στις 10:17, επιτέλους, χτύπησε το τηλέφωνο, και του αρχηγού παραλίγο να του πέσει το ακουστικό απ' το χέρι. Οι συνάδελφοί του στριμώχτηκαν γύρω του. Μόλις έκλεισε, φώναξε:

«Η απεργία είναι καθολική! Κανένα τρένο δεν κυκλοφορεί!»

Ο Τρινιδάδ ξαναβρήκε τη χαρά που ένιωθε όταν ήταν παιδί.